

در گفتگوی اختصاصی پنجره ایرانیان با سیدمحسن صفایی مطرح شد:

خبری خوش برای صنعت در و پنجره

هیات وزیران در تیرماه ۹۶ آیین‌نامه اجرایی ماده ۱۲ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای سطح مالی کشور را به تصویب خود رساند. این ماده قانون دربرگیرنده سیاست‌های حمایتی خاص از صنایع کاهنده انرژی است. این مصوبه در صورت اجرا، شاید بتواند ثمراتی را نیز برای صنعت در و پنجره داشته باشد. به همین منظور به سراغ مهندس سیدمحسن صفایی رفتیم و در این باره با او به گفتگو نشستیم. از مدیرعامل کهنه‌کار شرکت همارشتن جویا شدیم که در این فضای یاس‌آلود، آیا چنین مصوبه‌ای می‌تواند خبری خوش برای اهالی صنعت باشد، با هم این گفتگو را می‌خوانیم:

اشاره:

تحت پوشش خود قرار دهد. در آن دوره مجموعه‌هایی که در زمینه تولید محصولات کاهنده انرژی فعال بودند، مانند پنجره دوجداره، شیرهای ترموستاتیک، سلول‌های خورشیدی و مشعل‌های هوشمند، تا حدی از حمایت دولتی برخوردار بودند. البته این حمایت‌ها چندان گسترده و ویژه نبودند ولی به‌رحال وجود نگرش مبتنی بر جلوگیری از اتلاف انرژی در دولت‌مدان، در رونق و پویایی این صنایع بی‌تاثیر نبود. اما در اواسط این دهه و با افزایش تولیدکنندگان این قبیل محصولات، حمایت‌های دولتی برچیده شد و مراکز تولیدی که از این پس فعال شدند، از همان مزایای اندک نیز بهره نبردند. شاید اگر آن سیاست‌ها تداوم می‌یافت، امروز کمتر شاهد مشکلات و آسیب‌های موجود بودیم.

این حمایت‌ها به چه شکل بود؟

همانطور که اشاره کردم حمایت‌های دولتی در این زمینه چندان گسترده نبودند. برای مثال، اگر در دهه ۱۳۸۰ یک تولیدکننده پروفیل یا پنجره قراردادی با سازمان بهینه‌سازی منعقد می‌کرد، موظف بود با رعایت کامل استاندارد مراحل قرارداد تولید خود را به اتمام برساند. پس از انجام پروژه در صورت تایید کیفیت کار ارائه شده، از

■ هیات دولت در مردادماه امسال آیین‌نامه اجرایی "ماده (۱۲) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور" را به تصویب رساند. ظاهراً این آیین‌نامه بی‌ارتباط به صنعت در و پنجره دوجداره نیست. پیش از آنکه وارد بحث این مصوبه بشویم، لطفاً بفرمایید اصولاً حمایت‌های دولتی در صنعت در و پنجره چه نقشی می‌تواند داشته باشد؟

برای پاسخ به این سوال باید به سال‌های آغازین این صنعت بازگردیم. در واقع یکی از دلایل اصلی رونق گرفتن صنعت در و پنجره و دو جداره و رسیدن به جایگاه امروزی آن، پیش‌بینی بحران‌های پیش رو در سال‌های آینده بود. یعنی از دهه ۱۳۷۰ یا اوایل دهه ۱۳۸۰، دولت به این جمع‌بندی رسید که تداوم مصرف بی‌رویه انرژی در کشور در سال‌های آتی بحران‌آفرین خواهد بود. این تفکر باعث شد تا نهادهای دولتی مربوطه اقداماتی برای کنترل مصرف انرژی صورت دهند. در این راستا بنگاه‌های دیگری هم در زمینه کاهندگی مصرف انرژی مانند تولید پروفیل یو.پی.وی.سی و ساخت در و پنجره‌های دوجداره فعال شدند. به عبارتی اتخاذ سیاست حمایتی از سوی دولت، البته در کنار شرایط خاص این دهه سبب شد تا این صنعت رشدی انفجاری را در دهه ۱۳۸۰ پشت سر بگذارد و بتواند سراسر کشور را

نیروگاه‌ها پروژه‌های به انجام برسد، سازمان مربوطه وارد عمل خواهد شد. این موارد شامل هر حوزه‌ای که در آن آب، برق یا سوخت‌های فسیلی استفاده می‌شود و امکان کاهندگی مصرف وجود دارد، خواهد بود.

یکی از حوزه‌های مهم در این خصوص حوزه ساختمان است که به صنعت ما نیز مربوط می‌شود (برای کسب اطلاعات بیشتر می‌توانید به سامانه بهسما مراجعه کنید: www.behsama.ir). بنابراین، یک شرکت مرکزی ایجاد خواهد شد و گروه‌های مختلف کاری را گرد خواهد آورد و از این طریق عمل خواهد شد. به‌رحال، لزوم صرفه‌جویی در مصرف انرژی بحث بسیار مهم و سرنوشت‌ساز است، و اکنون با تصویب چنین قانونی مسلماً باب جدیدی برای کار و فعالیت می‌تواند گشوده شود.

■ آنچه‌آن که من استنباط کردم جهت اجرای این طرح، شرکت‌های مختلف خصوصی و همچنین نهادهای دولتی باید با یکدیگر همکاری کنند. با توجه به سابقه نه‌چندان درخشان کارهای گروهی به‌خصوص میان بخش‌های خصوصی و دولتی در ایران، فکر می‌کنید چنین طرحی تا چه حد می‌تواند موفق باشد؟

به‌رحال، همه چیز یک شروعی دارد؛ اگر پیش از ورود به هر کار و موقعیت تازه‌ای، بترسیم و با پیش‌داوری‌های بدبینانه آن را مورد داوری قرار دهیم، مسلماً هیچ کاری شروع نخواهد شد. اگر این طرح جدید است برای همگان جدید است و این برای نخستین بار نیست که ما با موضوعی نوظهور روبه‌رو می‌شویم. به‌ر روی باید با طراحی و برنامه‌ریزی دقیق وارد کار شد، با مشکلات آن روبه‌رو شد و موانع آن را از میان برداشت.

در چارچوب این آیین‌نامه یکسری شرکت‌های سرمایه‌گذاری با عنوان شرکت خدمات انرژی یا اسکو، می‌توانند در سراسر کشور تاسیس شوند که ارتباط مستقیمی به هیچ‌کدام از تولیدکنندگان ندارند. در واقع شرکت‌های خدمات انرژی یا اسکوها، شرکت‌هایی از نوع خدمات مهندسی هستند که در کلیه بخش‌های مصرف‌کننده انرژی، طرح‌های مرتبط با بهبود کارایی انرژی را طراحی، اجرا و تامین مالی می‌کند و با تضمین حصول سطح مشخصی از کارایی انرژی و برعهده گرفتن مخاطرات پروژه، سهم خود را از محل صرفه‌جویی انرژی تامین می‌کند.

البته روشن است که عده‌ای همواره منتظر عملکرد دیگران می‌نشینند تا از روی کار آنها تقلید کنند. به نظر من از هر موقعیتی باید نهایت استفاده را برد. این شرکت‌های خدمات انرژی نیز اگر شکل بگیرند و عملکرد مناسبی داشته باشند، نتیجه فعالیت آنها کارآفرینی، رونق اقتصادی و در نهایت کاهش مصرف انرژی خواهد بود.

■ قطعاً باید تغییر رویکرد دستگاه‌های دولتی و طرح سیاست‌های حمایتی از این حوزه را به فال نیک گرفت. اما در اینجا با در نظر گرفتن تجارب کشورهای پیشرفته سوال دیگری مطرح می‌شود. به نظر شما اگر طرح‌هایی اجرا شوند که به‌جای پرداخت یارانه یا دادن مشوق به تولیدکنندگان یا شرکت‌های مجری، به مصرف‌کنندگان نهایی انرژی، مانند خانه‌ها، یارانه پرداخت شود، استقبال بیشتری از طرح‌های کاهنده انرژی صورت نمی‌گیرد؟ و به تبع آن رکود بازار جای خود را به رونق نمی‌دهد؟

محل پشتیبانی سازمان بهینه‌سازی، با تخفیف مالیاتی چهار درصدی در طول مدت تعهد خود، مورد تشویق قرار می‌گرفت. یعنی بر اساس این سیاست، تولیدکننده مورد حمایت قرار می‌گرفت و هم اینکه تولید استاندارد آن تضمین می‌شد.

■ منظور شما این است که سیاست‌های حمایتی مانع از افت کیفیت تولیدات مورد نظر نیز می‌شدند؟

بله، تاحدی. برای نمونه اگر مشاهده می‌کنید که شرکت‌هایی مانند همارشتن مسیری کاملاً استاندارد را طی کردند، به این دلیل بود که شرایط بالندگی در آن زمان مهیا بود. اما با برداشته شدن این حمایت‌ها و چنین سیاست‌هایی، این صنعت در محیطی نه‌چندان پایشی به رشد خود ادامه داد. مسلماً چنین رشدی با آسیب‌ها و کمبودهایی همراه بود و در نهایت این صنعت به نقطه‌ای رسید که امروز شاهد آن هستیم.

■ ظاهراً پس از این سال‌ها سرانجام دولت گوشه چشمی به صنایع کاهنده انرژی انداخته است. ممکن است درباره آیین‌نامه اجرایی ماده ۱۲ که به تصویب هیات وزیران رسیده است، توضیح دهید؟

اگر قرار باشد این ماده قانونی را به زبان ساده توضیح دهیم، باید بگویم که در چارچوب این آیین‌نامه یکسری شرکت‌های سرمایه‌گذاری با عنوان شرکت خدمات انرژی (Energy Service Company, ESCO) یا اسکو، خواهند توانست در سراسر کشور تاسیس و راه‌اندازی شوند که ارتباط مستقیمی به هیچ‌کدام از تولیدکنندگان ندارند.

در واقع شرکت‌های خدمات انرژی یا اسکوها، شرکت‌هایی از نوع خدمات مهندسی هستند که در کلیه بخش‌های مصرف‌کننده انرژی، طرح‌های مرتبط با بهبود کارایی انرژی را طراحی، اجرا و تامین مالی می‌کنند و با تضمین حصول سطح مشخصی از کارایی انرژی و برعهده گرفتن مخاطرات پروژه، سهم خود را از محل صرفه‌جویی انرژی تامین می‌کنند. این بدان معناست که پرداخت پول به شرکت خدمات انرژی اسکو مستقیماً وابسته به میزان انرژی صرفه‌جویی شده است. خدمات انرژی شامل ممیزی، مدیریت، تامین قطعات، و خدمات پشتیبانی نظیر گرمایش فضاها می‌شود. به عبارت دیگر شرکت‌های خدمات انرژی در مورد کاهش مصرف انرژی تضمین‌های لازم را ارائه می‌دهند و ممکن است در تامین مالی پروژه نیز مشارکت داشته باشند.

هر کدام از این شرکت‌ها و ندور لیست‌ها یا فهرست تامین‌کنندگان خود را خواهند داشت. چهل مورد از این تامین‌کنندگان در بخش ساختمان شناخته شده‌اند، از جمله تولیدکنندگان پنجره‌های دوجداره، مشعل‌های هوشمند، سلول‌های خورشیدی و غیره. فعالیت کاری این چهل مورد در زمینه کاهش مصرف سوخت می‌باشد. هر کدام از این شرکت‌های خدمات انرژی و ندور لیست خود را تهیه می‌کنند و پس از آن می‌توانند با نهادهای مربوطه‌ای مانند شرکت‌های گاز استانی قراردادی ببندند. بر اساس این قرارداد در صورتی که این شرکت در ساختمان‌های آن منطقه پروژه‌هایی را در زمینه بهینه‌سازی مصرف انرژی، مانند تعویض پنجره‌ها انجام دهد و به‌واسطه انجام این پروژه در طول یک بازه زمانی دو ساله، حداقل ۱۷ درصد کاهندگی مصرف انرژی حاصل شود، شرکت خدمات انرژی می‌تواند بهای میزان کاهندگی را از آن نهاد دولتی (مانند شرکت گاز) طلب کند.

طبق ماده دوم این آیین‌نامه، «خرید کالا و یا خدمات تولید شده در اجرای قراردادهای موضوع این آیین‌نامه توسط دستگاه اجرایی صرفاً در مواردی که قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی دولت را مجاز به دخالت می‌داند — تا سقف سرمایه‌گذاری صورت گرفته — انجام می‌شود. در خصوص سرمایه‌گذاری در طرح‌های نفت و گاز، بهینه‌سازی که به کاهش مصرف سوخت منجر می‌شود، بازپرداخت سرمایه‌گذاری از محل صرفه‌جویی سوخت یا درآمد حاصل از اجرای طرح، پس از تصویب شورای اقتصاد توسط شرکت‌های تابعه وزارت نفت تضمین می‌گردد» و وزارت نفت این مبلغ را پرداخت می‌کند.

برای مثال، اگر این کار در بخش ساختمان انجام شود، سازمان بهینه‌سازی طرف حساب شرکت‌های خدمات انرژی خواهد بود. اگر در خصوص انتقال گاز یا برق از

شما نباید شرایط فعلی رکورد را مبنای تحلیل و نگرش خود قرار دهید. این رویکرد بسیار ناامیدکننده و مخرب خواهد بود. به‌رحال چنین طرح‌هایی در کشور عموماً بسیار دیرپه‌نگام انجام می‌شود. همواره پس از رسیدن به نقطه بحران، مسئولان به فکر چاره می‌افتند و معمولاً پیش‌بینی‌های لازم به موقع انجام نمی‌شود. نمونه‌های بسیاری از این مساله را می‌توان ذکر کرد.

برای مثال در کشور آلمان دو سال پیش با شکستن آخرین لامپ رشته‌ای موجود در کشور خود، کنار گذاشتن استفاده از این لامپ‌ها را در سراسر آلمان، جشن گرفتند. آنها چگونه به این موفقیت دست پیدا کردند.

مسئولان آنها از حدود پانزده سال قبل با پیش‌بینی‌های لازم، شروع به تعویض لامپ‌های رشته‌ای مردم با لامپ‌های کم‌مصرف و البته به‌صورت رایگان کردند، با این آینده‌نگری که در سال‌های آتی سود حاصله از همگانی شدن استفاده از لامپ‌های کم‌مصرف، بیشتر از هزینه توزیع این لامپ‌ها به‌طور رایگان در میان مردم خواهد بود.

حال مقایسه کنید با این مورد که حدود پانزده سال پیش، یکی از صنعتگران نیز در کشورمان چنین طرحی را به دولت ارائه داد که اگر این لامپ‌ها را مجانی میان میان مردم توزیع کنید، در سال‌های آینده به تعداد کمتری نیروگاه نیاز خواهید داشت. اما هیچ حمایتی از او صورت نگرفت تا اینکه وی مجبور شد کارخانه خود را نیز تعطیل کند.

در سال‌های بعد دولت که احساس می‌کرد این موضوع به حد بحران رسیده است، سیاست‌های عجولانه‌ای اتخاذ کرد و با دادن یارانه برای تولید لامپ‌های کم‌مصرف، نه تنها به اهداف مورد نظر خود نرسید، بلکه با سوءاستفاده‌های صورت گرفته بر این صنعت نیز آسیب‌های فراوانی وارد شد و بازار از لامپ‌های کم‌مصرف تقلبی و بی‌کیفیت پر شد.

همچنین در این زمینه می‌توانم به ایالت راجستان هندوستان اشاره کنم. در این ایالت، دولت مالکیت زمین‌ها را به روستاییان منطقه می‌دهد به این شرط که در آن زمین‌ها سلول‌های خورشیدی کار بگذارند و برق آنها را نیز دولت به‌صورت تضمینی می‌خرد. دقت کنید که چنین سیاستی چه نتایج سودمندی برای این کشور می‌تواند در برداشته باشد. به‌رحال متأسفانه در کشورمان هیچگاه شاهد اتخاذ چنین سیاست‌های بهنگامی از سوی دولت نبوده‌ایم.

تصویب چنین طرحی در دولت را باید به‌عنوان

کورسوی امیدی در این فضای انباشته از یاس در نظر

گرفت. در واقع این مصوبه، در مجموع می‌تواند خبر

خوشی باشد برای اهالی این صنعت، که به‌رحال برای

افراد توانمند و زیرک در بدترین شرایط نیز، همواره

راه‌هایی برای بقاء و همچنین رشد وجود دارد.

■ به نظر شما تصویب این ماده قانونی چه تاثیری در صنعت در و پنجره بر جای خواهد گذاشت؟ و در پایان اگر توصیه‌ای برای فعالان این صنعت با توجه به رکود حاکم بر بازار دارید، بفرمایید.

به لحاظ اجرایی، از این مصوبه شرکت‌های بزرگ می‌توانند بهره ببرند. اما نکته اینجاست که تصویب چنین طرحی در دولت را باید به‌عنوان کورسوی امیدی در این فضای انباشته از یاس در نظر گرفت. در واقع این مصوبه، در مجموع می‌تواند خبر خوشی باشد برای اهالی این صنعت، که به‌رحال برای افراد توانمند و زیرک در بدترین شرایط نیز، همواره راه‌هایی برای بقاء و همچنین رشد وجود دارد.

ناید فراموش کنیم که شرایط وخیم فعلی در چند سال گذشته قابل پیش‌بینی بود. خود من در همایش بین‌المللی صنعت ساختمان در خرداد ۹۳، با پیش‌بینی بسیاری از مشکلات امروز، تاکید کردم که اگر هشیار نباشیم، به‌زودی سیلی خواهد آمد و همه ما را خواهد برد.

امروز می‌بینم که همه حدس و گمان‌های من درست از آب درآمد. اگر آن زمان با نگاهی رو به آینده، آسیب‌شناسی درستی صورت می‌گرفت، شاید امروز با مشکلات کمتری مواجه بودیم. هم‌اکنون نیز همه ما باید شرایط را تحلیل کنیم؛ چرا در این سال‌ها بسیاری از شرکت‌ها مجبور به تعطیلی شدند؟ کدام شرکت‌ها ریزش کردند و کدام شرکت‌ها و با چه ویژگی‌هایی باقی ماندند؟

به‌طور کلی آسیب‌های صنعت را باید شناسایی کنیم. من پنج سال پیش هشدار داده بودم که در آینده بر سر ارزان‌فروشی رقابت شکل خواهد گرفت؛ منظور این نیست که من کار خارق‌العاده‌ای کردم، هرکسی که در آن زمان وضعیت موجود را ارزیابی می‌کرد به همین نتیجه می‌رسید.

در همان روزها من به همه توصیه می‌کردم که زیر فروشی نکنیم؛ اگر قرار است مالیات بر ارزش افزوده داده شود، باید همه بدهیم؛ استانداردهای لازم را در ساخت پنجره رعایت کنیم.

ساخت پنجره بی‌کیفیت غیر از وارد آوردن زیان بر مشتری، به صنعت خودمان نیز ضربه خواهد زد. در واقع باید اهالی این صنعت در نظر بگیرند که همه ما باید از این صنعت و این بازار صیانت کنیم. برای رسیدن به سهمی از بازار، نباید به‌گونه‌ای رفتار کرد که موجودیت این بازار را به خطر انداخت.

برغم همه این شرایط نامساعد، من فکر می‌کنم که هنوز دیر نشده و برای افراد سالم و درستکار فرصت‌های کاری بسیاری وجود دارد.

